

Club Editor reconstrueix amb bisturí 'Entre dos silencis', de Bertrana

MAGÍ CAMPS
Barcelona

"En un país que era una porqueria, hi havia accidents". Amb aquestes paraules, Maria Bohigas, responsable de Club Editor, resumia el que passava amb la cultura catalana, i més concretament la literatura, durant el franquisme. Un d'aquests accidents va ser la peripècia que va córrer la novel·la *Entre dos silencis* d'Aurora Bertrana, que ara veu la llum en una edició de nova planta, traduïda del castellà al català per Núria Sales, amb edició de Bohigas i Georgina Solà.

Però per entendre com s'ha arribat fins aquí, cal fer un repàs de la història editorial d'aquesta novel·la, la precarietat de l'edició en català als anys cinquanta i la perso-

nalitat de l'editor Joan Sales, avi de Bohigas.

L'escriptora Aurora Bertrana Salazar (Girona, 1892-Berga, 1974), significada políticament durant la República i la Guerra Civil, es va exiliar a Ginebra i va passar a França per participar en una missió humanitària a Etobon, on 39 fills del poble van ser executats pels nazis en una represàlia. La convivència entre opressors i oprimits que, quan acaba la Segona Guerra Mundial, veu com es canvien les tornes és l'experiència que Bertrana escriu quan torna a Barcelona per tenir cura de la seva mare i de la seva tia el 1949 o 1950.

Tal com havia fet a Suïssa, que escrivia en francès, aquí escriu en castellà —la llengua que parlava amb la seva mare—, però no aconsegueix

Aurora Bertrana

L'edició de Maria Bohigas i Georgina Solà, amb traducció de Núria Sales, és una aposta atrevida

publicar-la. L'editor Santiago Albertí s'avé a publicar-ne una part —el pressupost no li permetia més— en català. Pel que sembla, Bertrana es tradueix ella mateixa introduint-hi nombroses variacions. Llavors Sales li proposa de publicar l'altra part, que acaba traduïnt ell mateix.

Pel camí, noms i llocs han canviat per convertir la novel·la en dues de diferents i Joan Sales, tot i que publica una versió literàriament impecable, es va excedir de manera notable en la recreació d'ambients i personatges afegint-hi paràgrafs i fins i tot quatre pàgines extra.

Bohigas explica que Sales acabava de publicar una primera versió d'*Incerta glòria* i estava traduïnt *El Crist de nou crucificat*, de Kazantzakis, i "segurament no es va saber sostreure de tot allò i va afegir algunes coses a la novel·la de Bertrana: posa una processó de Setmana Santa en terres luteranes, fa créixer el personatge de Marieta Rohe, potser pensant en la carlana o ves a saber, i matisa d'una manera més vibrant el paper de l'exèrcit". Tot i que a les memòries Bertrana es queixa d'aquests canvis, també confessa que no rellegia els seus

textos un cop publicats. "Per què no va revisar les galerades?", es demana Bohigas sense trobar-hi resposta.

La visió femenina va quedar diluïda i ara, en la nova traducció de l'original castellà feta per Núria Sales, "la filla esmena la plana al pare", i es recupera aquesta història vista amb els ulls d'una dona. Sorpren que també s'hagi traduït la part que Bertrana ja havia fet, i Bohigas ho justifica dient que calia donar una unitat de traducció a tota la novel·la perquè, si no, "hauria estat un pastitx, i els pastitxos estan condemnats al fracàs".

La traducció s'ha fet tenint en compte els canvis que Bertrana havia introduït en la part de la seva versió catalana i ometent els afegits de Joan Sales en l'altra. El resultat és "una edició acrítica", però Club Editor juga ensenyant les cartes, perquè els textos originals es poden consultar tots en línia al Fons Bertrana de la Universitat de Girona i pensen que el resultat paga la pena. "Hem debatut i discutit molt sobre totes les decisions que hem pres i ens hem encomanat a Déu i al diable", conclou Bohigas. ●